

**Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Приймальної комісії
Бердянського державного
педагогічного університету
27 березня 2020

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
з дисципліни
«Технології соціальної роботи»

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: 231 Соціальна робота

1. Пояснювальна записка

Мета фахового вступного випробування для вступу на здобуття освітнього ступеня магістра: з'ясувати рівень теоретичних та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання на ступені бакалавра, магістра, освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліст, з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем магістра спеціальності 231 Соціальна робота в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Форма фахового випробування – тестування.

Тест – це завдання стандартної форми, виконання якого дає можливість виявити рівень сформованості знань, умінь, навичок.

Загальна кількість завдань тесту – 90.

Час виконання тестових завдань – 180 хвилин.

Екзаменаційний тест з соціальної педагогіки та соціально-педагогічної діяльності складається із завдань двох форм:

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді (№1-85). Завдання складається з основи та чотирьох варіантів відповіді, з яких лише один правильний.

2. Завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (№ 86-90).

Приклад тестового завдання

20. Умови, способи і засоби, які забезпечують безперешкодну реалізацію і всесторонню охорону конституційно-гарантованих прав та свобод громадян є:

- а) соціальна допомога;
- б) соціальний договір;
- в) соціальні гарантії;
- г) соціальні стандарти.

90. Проаналізувати ситуацію і запропонувати план кризового втручання відповідної соціальної служби в роботі з безпритульними особами.

Перелік дисциплін, що виносяться на фахове вступне випробування з технологій соціальної роботи:

1. Теорія та історія соціального виховання та соціальної роботи.
2. Соціальна політика.
3. Технології соціальної роботи.
4. Організація діяльності державних та спеціалізованих служб.
5. Право соціального забезпечення.

Вимоги до відповіді вступника

Під час вступного випробування вступник повинен показати:

а) знання основних теоретичних положень з теорії та історії соціального виховання та соціальної роботи, соціальної політики, технологій соціальної роботи, діяльності державних та спеціалізованих служб, дефініцій,

концепцій, методології процесів соціальної роботи, передбачених програмою; вміння оперувати ними;

б) професійне розуміння законодавчих, соціально-психологічних, соціально-педагогічних, соціологічних положень державних документів із соціальної роботи, вітчизняного та зарубіжного досвіду соціальної роботи;

в) вміння діагностувати, аналізувати, проектувати та розв'язувати практичні дилеми, ситуації життєвих криз, детерміновані соціальними трансформаціями сучасного суспільства, надавати підтримку найрізноманітнішим групам населення;

г) вміння професійно оцінювати, планувати, реалізовувати, сприяти формуванню життєвих сил людини; розроблювати та впроваджувати соціальні програми, проекти; вести науково-дослідницьку діяльність;

д) здатність до критичного мислення, комунікації, креативної та командної роботи.

2. Зміст програми

Теоретичні та історичні основи соціального виховання та соціальної роботи

Соціальна робота як суспільне явище.

Актуальність соціальної роботи в сучасному суспільстві. Сутність поняття «соціальна робота». Місія, мета, завдання, об'єкт, суб'єкт, засоби соціальної роботи. Змістова характеристика соціальної роботи; принципи, напрями. Закономірності, функції, сфери соціальної роботи. Професія соціального працівника у соціальному вимірі.

Соціальна робота як наука та навчальна дисципліна.

Соціальна робота як наука; предмет соціальної роботи як науки. Значення дослідження в розвитку наукової сфери соціальної роботи. Зв'язок соціальної роботи з іншими науками та галузями суспільної практики.

Соціальна робота як навчальна дисципліна: мета, значення підготовки. Державні стандарти підготовки фахівців із соціальної роботи. Кваліфікаційні вимоги до підготовки соціального працівника: знання, вміння, якості. Актуальні проблеми сучасної підготовки фахівців.

Еволюція соціальної роботи.

Суспільно-історична місія соціальної допомоги та підтримки в суспільстві. Періодизація історії соціальної роботи. Зв'язок з іншими науковими галузями та дисциплінами; джерела вивчення історії соціальної роботи.

Наукові підходи до визначення етапів розвитку історії та теорії соціальної роботи. Способи дослідження історичних форм соціальної допомоги: реципрокація, редистрибуція, реконструкція, екстраполяція. Праісторичні форми допомоги й взаємодопомоги в архаїчний період.

Соціальна допомога як суспільне явище.

Елементи соціальної допомоги у Вавилоні, давньому Єгипті і давньому Китаї як практична діяльність з надання допомоги населенню: централізоване планування розподілу продуктів харчування. Соціальна допомога у давніх Греції та Римі: гуманізм і солідарність, перші соціальні виплати.

Християнська церква як головний суб'єкт соціальної допомоги в епоху середньовіччя. Вплив державних, релігійних інституцій на формування соціальної підтримки в суспільстві. Система допомоги в давніх іудейських та перших християнських громадах.

Формування світового досвіду соціальної підтримки (У-Х ст.).

Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього та класичного середньовіччя. Соціально-економічний стан населення у середньовіччі.

Християнська церква - головний суб'єкт соціальної допомоги в епоху середньовіччя. Соціальна функція монастирів.

Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст. Реконструкція організації соціального захисту у слов'ян. Основні форми допомоги і взаємодопомоги в стародавніх слов'янських громадах. Общинно-родові форми допомоги й захисту в рамках роду, сім'ї, поселення. Господарські форми допомоги та взаємодопомоги.

Практика підтримки нужденних (X-XVII ст.).

Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних. Вплив хрещення Русі на модель соціального захисту населення. Початок християнської благодійності за часів правління князя Володимира Великого. Соціальний захист за часів князівства Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха. Церковно-монастирська система благодійності.

Церковна, державна, світська соціальна допомога. Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних. Формування державної системи захисту. Виникнення приватної благодійності, світські підходи до підтримки та допомоги нужденним. Особливості соціальної роботи у тогочасній Україні.

Державна опіка у світовій історії (XVII - XIX ст.).

Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки. Державно-адміністративна суспільна і приватна опіка. Форми надання допомоги: інститути приватної добродійності, відомчі інститути підтримки та захисту, благодійні товариства. Вплив епохи Просвітництва на ідеологію та практику соціальної роботи в Західній Європі. Соціально-економічне становище робітників і перші фабричні закони.

Державний і приватний соціальний захист з другої половини XIX ст. по 1917 р. Вплив російських реформ 60-70-их років XIX ст. на розвиток державної і суспільної опіки. Сільська і волосна опіка. Міська система допомоги. Церковно-парафіяльна і приватна опіка. Особливості соціальної опіки в Україні.

Становлення і розвиток соціальної роботи в Україні

Відмова від громадської системи благодійності. Українське товариство Червоного Хреста. Вплив нової економічної політики на соціальне забезпечення. Боротьба з жебрацтвом. Соціальне політика стосовно селянства. Система соціального забезпечення у Радянському Союзі. Основні напрями соціального забезпечення.

Формування системи соціального захисту в Україні за нових політико-адміністративних та соціально-економічних умов. Структура Міністерства праці та соціальної політики. Український державний центр соціальних

служб для молоді. Державна служба зайнятості. Організації самопомоги або взаємодопомоги. Волонтерський рух в Україні.

Еволюція практики соціальної роботи

Історичні передумови виникнення соціальної роботи як фахової діяльності. Періодизація історії та теорії соціальної роботи. Становлення фахової соціальної роботи за кордоном. Формування концепцій, поглядів на суть та розвиток соціальної роботи. Внесок у розвиток соціальної роботи М. Річмонд, Дж. Адамс, А. Саломон.

Вплив зарубіжних концепцій, підходів на формування професійної діяльності в соціальній сфері. Своєрідність становлення соціальної роботи як фаху в Україні: початок ХХ ст. – 80р. ХХ ст. Формування спеціалізованих служб, територіальних центрів соціального обслуговування. Введення у державний класифікатор професії «соціальний працівник». Розвиток моделі соціального захисту населення в незалежній Україні.

Нормативно-правове регулювання соціальної роботи

Нормативна база соціальної роботи в Україні: закони прямої та непрямої дії. Регламентація діяльності соціального працівника відповідно законодавства. Види соціальної роботи: Закон України «Про соціальну роботу з молоддю». Види соціальних послуг: Закон України «Про соціальні послуги». Фахова соціальна робота з різними соціально вразливими групами: Закони України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про охорону дитинства», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний термін».

Теоретичні основи практики соціальної роботи

Теорія соціальної роботи як сукупність концепцій, понять, тенденцій, моделей і технік. Етапи становлення теорії соціальної роботи. Формування класифікації моделей соціальної роботи: соціально-інтегративні та емансипаторні.

Поняття практики соціальної роботи. Взаємозв'язок історії, теорії та практики соціальної роботи. Значущість теорії для практики соціальної роботи.

Психологічні моделі соціальної роботи

Класифікація моделей соціальної роботи. Психодинамічна модель соціальної роботи. Теорії З. Фрейда, Е. Еріксона, А. Бандури та ін.. Когнітивно-біхевіористична модель соціальної роботи. Гуманістично-екзистенційна модель соціальної роботи. Використання психологічних моделей соціальної роботи в практиці.

Соціологічні моделі соціальної роботи

Системна модель соціальної роботи. Екологічна модель соціальної роботи. Використання у соціальній роботі теорії ролей. Соціально-радикальна модель соціальної роботи.

Соціальна робота як прикладна діяльність

Поняття методології в соціальній роботі: компоненти. Процес соціальної роботи: підходи, фази. Класифікація методів соціальної роботи. Соціальні технології: загальні та спеціальні.

Поняття стратегій втручання: мета, типи. Стратегії прямого втручання: характеристика, суть. Стратегії комбінованого (проміжного) втручання: мета, техніки. Стратегії втручання, спрямовані на зміну системи: суть, значення щодо розвитку та удосконалення соціальної роботи.

Комплексні моделі втручання

Характеристика кризового втручання: мета, ознаки, умови, принципи. Підходи до втручання у кризу: кризове консультування, техніки. Інтенсивний догляд (опіка): мета, завдання, принципи, фази, ресурси.

Взаємовідповідність соціальної діагностики та моделі соціальної роботи «зосереджена на завданні модель соціальної роботи». Послідовність процедур діагностування проблеми, соціальна проекція на вирішення завдань втручання.

Індивідуальна соціальна робота

Процес ведення випадку. Визначення мети, завдань ведення випадку. Первинне оцінювання; процедура, методи. Клінічна соціальна робота. Менеджмент випадку. Адміністративна модель ведення випадку. Модель інтенсивного догляду.

Специфіка консультування в соціальній роботі. Технологія індивідуального консультування. Специфіка дистантного консультування; види. Підготовка фахівців до консультативної діяльності.

Професійне документування соціальної роботи.

Документування соціальної роботи. Складання плану втручання: мета, завдання; план-графік роботи. Реалізація плану втручання; моніторинг його результатів. Ведення професійних записів: форма, вимоги.

Стандартизація документування. Умови зберігання конфіденційної документації. Правила публічного оприлюднення.

Соціальна політика

Теоретичні засади соціальної політики.

Соціальна держава і соціальна політика. Напрями, принципи, завдання, цілі соціальної політики у контексті сучасних пріоритетів та напрямів державного регулювання соціальної сферою в Україні. Інструменти

соціальної політики. Об'єкт соціальної політики (соціально-демографічна характеристика). Соціальна політика світових структур.

Організаційно-правові засади реалізації соціальної політики.

Інституційна база соціальної політики. Міністерство соціальної політики України, як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань. Регіональний та місцевий рівні реалізації цілей і завдань соціальної політики та соціальної роботи, їх структура та основні повноваження. Суб'єкти соціальної політики. Громадські, благодійні та інші недержавні організації як суб'єкти соціальної політики у контексті здійснення соціальної роботи: види, напрямки діяльності, особливості функціонування в Україні. Джерела фінансування програм соціальної політики. Документальна база соціальної політики і соціальної роботи. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії. Система державних соціальних стандартів і нормативів. Базовий державний соціальний стандарт.

Історичні аспекти і світові тенденції становлення соціальної політики в різних економічних системах.

Соціологія бідності та розвиток теоретичних засад соціальної політики в західній соціології XIX – першої половини XX ст. Розвиток теоретичних підходів до побудови соціальної політики в другій половині XX ст.. Концепція соціальної держави. Соціально орієнтована економіка. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою. Досвід Японії, США, Швеції в формуванні соціального забезпечення. Проблема вибору моделі соціальної політики в Україні. Стратегії, цілі й пріоритети в соціальній політиці України в ринковій економіці.

Соціальний захист як механізм реалізації соціальної політики.

Сутність категорій «соціальний захист», «соціальне забезпечення». Принципи побудови системи соціального захисту в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки. Соціальний захист як система. Соціальне забезпечення населення і його складові.

Політика зайнятості у контексті пріоритетних цілей соціальної політики.

Характеристика поняття зайнятості населення. Ринок праці та механізм його функціонування. Державне регулювання зайнятості. Державна служба зайнятості як суб'єкт реалізації політики зайнятості населення. Економічна нерівність та політика соціального захисту економічно-активного та економічно-неактивного населення. Безробіття як неприйнятна альтернатива зайнятості. Економічні і соціальні наслідки безробіття. Причини виникнення і види безробіття. Основні причини безробіття в Україні. Напрями державних заходів щодо скорочення рівня безробіття.

Основні напрями реалізації державної сімейної та молодіжної політики.

Понятійно-категоріальний апарат державної сімейної політики. Принципи та напрями державної сімейної політики. Соціально-демографічна ситуація в Україні: причини та наслідки. Характеристика молоді як соціально-демографічної групи в Україні. Сутність та основні напрями державної молодіжної політики в Україні. Державні гарантії для молоді. Соціальні програми підтримки молоді в Україні.

Основні напрями реалізації соціальної політики у контексті протидії торгівлі людьми та запобіганню домашньому насильству.

Основні поняття та види експлуатації у системі торгівлі людьми. Основні причини та передумови торгівлі людьми. Міжнародне та національне законодавство у галузі протидії торгівлі людьми. Державна політика протидії торгівлі людьми в Україні. Недержавні організації, що працюють у напрямі протидії торгівлі людьми. Основні поняття та види домашнього насильства. Законодавство у сфері запобігання домашньому насильству. Заходи протидії домашньому насильству. Державна соціальна програма з протидії торгівлі людьми.

Забезпечення прав дітей як пріоритетний напрям соціальної політики.

Система прав та гарантій дітей у міжнародному та національному законодавстві. Державна політика у сфері захисту прав дітей: принципи, завдання та засоби реалізації. Оздоровлення та відпочинок дітей. Система міжнародного та національного усиновлення. Сімейні форми виховання та робота з багатодітними сім'ями.

Державна соціальна допомога вразливим категоріям населення як пріоритетний напрям соціальної політики.

Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки соціально вразливих категорій населення. Пільги, гарантії та компенсації людям з інвалідністю. Адресні пільги та надання житлових субсидій. Соціальний захист ветеранів, жертв нацистських переслідувань та політичних репресій. Соціальний захист постраждалих осіб внаслідок масових акцій громадського протесту під час Революції Гідності та членів їх сімей. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб.

Технології соціальної роботи

Теоретичні основи технології соціальної роботи.

Технології соціальної роботи як курс професійної підготовки соціального працівника. Поняття технологій, соціальних технологій; характеристика. Особливості технологічного підходу до соціальних процесів. Умови технологізації практичної діяльності в соціальній сфері. Фактори ефективності соціальних технологій.

Сутність технології соціальної роботи. Класифікація технологій в

соціальної роботі. Функції технологій соціальної роботи. Етапи розробки технології соціальної роботи. Структура технологічного процесу в соціальної роботі.

Соціальна діагностика в технологіях соціальної роботи.

Сутність, характеристика технології соціальної діагностики. Мета, завдання, принципи діагностики. Організація соціальної діагностики. Алгоритм соціального діагностування. Зв'язок соціального діагностування й оцінювання потреб клієнтів соціальних служб.

Методи соціальної діагностики.

Суть діагностичних методів в соціальної роботі. Вимоги, яким повинні відповідати методи соціальної діагностики. Типи дослідницьких методів: історико-генетичні, структурно-функціональні: характеристика. Використання технологій в соціальної діагностиці: зондажно-інформаційне обстеження конкретного соціуму; соціально-історичне дослідження, інформаційно-цільовий аналіз, соціальне картографування.

Оцінювання потреб клієнтів соціальних служб.

Оцінювання потреб у практиці соціальної роботи. Європейські соціальні моделі оцінювання потреб. Сучасна українська практика оцінювання потреб. Визначення, мета; типові характеристики, особливості процесу оцінювання.

Процедура оцінювання: етапи. Методи збору інформації. Визначення та планування соціальних послуг. Особливості оцінювання потреб представників окремих цільових груп. Форми оцінювання потреб клієнтів (документування). Вимоги до компетенцій фахівця, який здійснює оцінювання.

Технології соціальної реабілітації.

Технології соціальної реабілітації: суть, принципи. Види соціальної реабілітації людей з інвалідністю. Структура індивідуально-комплексної програми реабілітації. Чинники ефективності соціальної реабілітації. Програми реабілітації представників окремих цільових груп.

Технології соціальної корекції та терапії.

Сутність соціальної корекції в теорії і практиці соціальної роботи. Психолого-педагогічні методи корекційного впливу. Вирішення проблемних ситуацій в соціальної роботі за допомогою соціальної корекції.

Терапевтичний підхід у соціальної роботі: суть, моделі, форми. Алгоритм соціальної терапії. Види соціальної терапії. Показання для використання психокорекційних технік. Загальні та конкретні терапевтичні технології. Характеристика традиційних та інноваційних технік соціальної терапії. Закономірності організації терапевтичного простору.

Технології соціальної підтримки.

Представництво інтересів клієнта в соціальній роботі. Особливості представництва інтересів. Сфера представництва інтересів. Види представництва інтересів: індивідуальне, колективне; характеристика. Поняття адвокатування в соціальній роботі. Спектр соціальних послуг та стратегій адвокатування.

Технологія індивідуального консультування. Консультування як напрям діяльності соціального працівника. Види консультування. Особливості контактного та дистантного консультування. Алгоритм контактної форми консультативної роботи спеціаліста.

Особистісно-орієнтовані технології соціальної роботи.

Технологія профілактики міжособистісних конфліктів. Передумови появи конфліктних ситуацій у дитячому та молодіжному середовищі. Характеристика конфлікту. Тактики розв'язання міжособистісних конфліктів. Особливості соціально-педагогічного спілкування з вирішення конфлікту.

Технології соціального захисту населення. Сутність категорії «соціальний захист». Технології соціального захисту (підтримки) населення в сучасних умовах. Технології соціального захисту та підтримки найменш захищених верств населення. Роль фахівця в сфері соціального захисту.

Технології соціальної профілактики та адаптації.

Сутність, мета, завдання принципи соціальної профілактики. Напрями, види, рівні соціальної профілактики. Типологія заходів соціальної профілактики; Алгоритм соціально-педагогічної профілактики. Методи, форми профілактики. Профілактичні програми в соціальній роботі.

Характеристика соціальної дезадаптації. Причини виникнення дезадаптації. Профілактика дезадаптації як один із напрямів професійної діяльності фахівця. Напрямки та зміст профілактики соціальної дезадаптації.

Міждисциплінарні технології соціальної роботи.

Теорія групи в соціальній роботі. Сутність групової роботи. Мета використання групових методів в соціальній роботі. Типи груп, призначення: групи соціалізації, групи ресоціалізації. Стадії розвитку групи і етапи групової роботи. Методи і прийоми групової роботи. Функції соціального працівника в груповій взаємодії.

Модель створення груп самопомоги та взаємодопомоги в соціальній практиці. Організація груп взаємодопомоги. Соціальна практика: групи анонімних алкоголіків, групи анонімних наркоманів, групи ветеранів ООС (АТО), жіночі групи, групи хворих на ВІЛ/СНІД, групи матерів- чи батьків-одинаків, батьків дітей-інвалідів та ін. Характеристика груп: умови взаємодії, методи взаємодії.

Соціальні інновації в діяльності фахівця.

Проектування в соціальній роботі. Структура соціальної програми. Технологія розробки та впровадження соціальних проектів. Аналіз соціальних програм. Значення проектування в роботі соціального працівника.

Технологія соціальної експертизи. Поняття соціальної експертизи; специфічні риси експертизи; функції, завдання. Спільні риси експертизи з технологією діагностики. Організаційні моделі соціальної експертизи. Етапи роботи експертів при використанні різних моделей експертизи.

Організація діяльності державних спеціалізованих служб

Теоретико-методичні основи організації роботи державних та спеціалізованих служб у соціальній роботі.

Завдання та призначення соціальної роботи. Суб'єкти та об'єкти соціальної роботи. Принципи соціальної роботи. Знання і вміння, функції соціальних працівників. Визначення й види соціальних послуг. Цінності соціальної роботи. Компетентність соціального працівника. Етичний кодекс спеціалістів соціальної роботи. Переконавання соціального працівника.

Організаційні аспекти соціальної роботи. Нормативна база соціальної роботи в Україні Управління соціальною роботою. Менеджмент соціальної роботи. Функції менеджменту соціальної роботи: планова функція, організаційна функція, мотиваційна функція, контрольна функція, координаційна функція. Чинне законодавство про соціальну роботу в Україні: Конституція України, Закон України «Про соціальні послуги», Сімейний кодекс України, Закон України «Про місцеве самоврядування», Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», Закон України «Про охорону дитинства», Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Сучасний стан та перспективи розвитку системи державних і спеціалізованих служб в Україні.

Визначення понять «державні та спеціалізовані служби», функції та принципи діяльності. Структура діяльності державних спеціалізованих служб. Характеристика організацій державних спеціалізованих служб. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності державних та спеціалізованих служб. Напрями діяльності державних спеціалізованих служб. Проблеми діяльності державних спеціалізованих служб. Перспективи розвитку діяльності державних спеціалізованих служб.

Моделі надання соціальних послуг у сфері соціального захисту і соціального забезпечення.

Структура організацій соціального захисту. Соціальні послуги у системі соціального захисту населення. Моделі, форми та методи надання

соціальних послуг у сфері соціального захисту та соціального забезпечення. Страхові соціальні послуги та суб'єкти їх надання. Не страхові соціальні послуги у сфері соціального захисту та соціального забезпечення.

Організація діяльності державної служби зайнятості.

Державна служба зайнятості (ДСЗ), її складові. Права ДСЗ. Функції ДСЗ. Її завдання. Принципи Єдиної технології обслуговування незайнятого населення (ЄТОНН). Призначення та основні завдання Єдиної інформаційно-аналітичної системи служби зайнятості (ЄІАС). Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості: структура, функції. Форми та методи роботи регіональних центрів зайнятості населення. Організація обслуговування клієнтів у центрах зайнятості. Принципи взаємодії між центром зайнятості та роботодавцями. Організація документообігу щодо обслуговування клієнтів у центрі зайнятості. Формування та ведення персональної картки особи, яка шукає роботу. Особливості праці фахівців центру зайнятості. Психологічне розвантаження персоналу. Профілактика професійних захворювань

Організація діяльності Управління праці та соціального захисту населення.

Завдання, мета та принципи діяльності Управління праці та соціального захисту населення. Структура органів Управління праці та соціального захисту населення. Функції та повноваження діяльності Управління праці та соціального захисту населення. Соціальні послуги, які надаються спеціалізованими формуваннями Управління праці та соціального захисту населення.

Організація соціальної роботи у сфері охорони здоров'я й у сфері освіти.

Соціальна робота в системі охорони здоров'я. Структура закладів у сфері охорони здоров'я. Соціальні послуги для різних категорій клієнтів у сфері охорони здоров'я. Соціальна робота у системі освіти. Структура закладів у сфері освіти. Соціальні послуги, що надаються у системі освіти.

Право соціального забезпечення

Загально-теоретичні положення права соціального забезпечення.

Поняття та предмет права соціального забезпечення. Метод правового регулювання соціальнозабезпечувальних відносин та його ознаки. Функції права соціального забезпечення. Система права соціального забезпечення. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина. Права, що сприяють матеріальному забезпеченню людини в разі втрати чи недостатності трудових доходів. Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах. Гарантії права на соціальне забезпечення. Поняття і значення принципів права соціального забезпечення. Класифікація принципів. Зміст і конкретизація загальних (галузевих) принципів права соціального забезпечення. Зміст і конкретизація принципів окремих інститутів права соціального забезпечення.

Правові засади соціального забезпечення.

Джерела права соціального забезпечення: поняття, зміст, види.

Поняття форм права соціального забезпечення та їх класифікація. Міжнародно-правові акти як джерела та форма права соціального забезпечення. Національні нормативно-правові акти як форма права соціального забезпечення. Локальні нормативні правові акти як форма права соціального забезпечення. Судова практика як джерело права соціального забезпечення. Колізії в праві соціального забезпечення. Основні функції Пенсійного фонду України та його регіональних органів. Фонди соціального страхування та їхні органи.

Організаційно-правові форми та правовідносини у системі соціального забезпечення.

Поняття і загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення. Недержавне соціальне забезпечення. Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення. Норми права і їх роль у виникненні та розвитку правовідносин у сфері соціального забезпечення. Юридичні факти в праві соціального забезпечення. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин. Матеріальні правовідносини у сфері соціального забезпечення. Соціально-фінансові страхові правовідносини у сфері соціального забезпечення. Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення.

Загальні поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування у системі соціального забезпечення.

Поняття та види соціального ризику. Непрацездатність як соціальний ризик. Види непрацездатності. Поняття, групи інвалідності. Порядок встановлення інвалідності. Поняття безробіття (часткового безробіття).

Поняття і види страхового стажу. Загальний страховий (трудоий) стаж і його значення. Спеціальний страховий (трудоий) стаж, його види та значення. Порядок встановлення страхового (трудоого) стажу. Порядок обчислення і підтвердження страхового (трудоого) стажу. Коефіцієнт страхового стажу.

Юридичні факти непрацездатності в праві соціального забезпечення. Страховий і трудовий стаж та вислуга років як юридичні факти в праві соціального забезпечення. Складні життєві обставини як юридичні факти в праві соціального забезпечення. Строки у праві соціального забезпечення.

Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Право громадян на матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.

Принципи, суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням. Порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Завдання і принципи страхування від нещасного випадку і гарантії забезпечення прав застрахованим особам. Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку та професійного захворювання. Страховий ризик і страховий випадок у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Нещасний випадок на виробництві: поняття та порядок розслідування. Професійне захворювання: поняття і порядок встановлення зв'язку із виробництвом. Види та порядок призначення виплат потерпілому.

Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Право громадян на матеріальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття. Принципи, суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Особи, які підлягають страхуванню на випадок безробіття. Право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги. Види і порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Правове регулювання загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та особливості пенсійного забезпечення.

Поняття та структура системи пенсійного забезпечення. Поняття, ознаки та види пенсій. Відмінності пенсії від інших виплат. Солідарна система пенсійного забезпечення. Умови призначення пенсій за віком, по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника у солідарній системі. Порядок обчислення, призначення, перерахунку та виплати пенсій.

Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування. Недержавне пенсійне забезпечення. Особливості пенсійного забезпечення окремих категорій осіб.

Правове регулювання соціальних допомог, послуг та пільг.

Поняття та види допомоги. Державна допомога сім'ям із дітьми. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами. Одноразова допомога при народженні дитини. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам.

Допомога по тимчасовій непрацевдатності. Допомога по безробіттю. Допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам.

Поняття та ознаки соціальних пільг. Класифікація соціальних пільг. Поняття та принципи соціальних послуг. Форми та види соціальних послуг. Поняття соціального обслуговування та органи, які здійснюють соціальне обслуговування. Організація діяльності з надання соціальних послуг. Реабілітація, освіта та забезпечення зайнятості інвалідів. Протезно-ортопедична допомога й забезпечення інвалідів транспортними засобами. Соціальне обслуговування вдома та в стаціонарних установах. Соціальне обслуговування дітей. Види й правила оплати їх соціального обслуговування в різних установах для дітей. Поняття прийомної сім'ї та порядок її матеріального забезпечення. Порядок оплати соціального обслуговування. Громадяни, яким надається безкоштовне обслуговування.

3. Критерії оцінювання

Час виконання тестових завдань – 180 хвилин.

Екзаменаційний тест складається із 90 завдань, з яких – 85 тестів закритого типу (з альтернативними вибірковими відповідями в 4-х варіантах) та 5 тестів відкритого типу (самостійна відповідь на питання, на утворення логічних пар, на визначення термінологічних понять, написання міні-творів, есе та інших форм творчої роботи).

За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.

Кількість правильних відповідей за тестові питання	Бал за 200-бальною шкалою оцінювання	Кількість правильних відповідей за тестові питання	Бал за 200-бальною шкалою оцінювання
0	0	43	108
1	66	44	109
2	67	45	110
3	68	46	111
4	69	47	112
5	70	48	113
6	71	49	114
7	72	50	115
8	73	51	116
9	74	52	117
10	75	53	118
11	76	54	119
12	77	55	120
13	78	56	121
14	79	57	122
15	80	58	123

16	81	59	124
17	82	60	125
18	83	61	126
19	84	62	127
20	85	63	128
21	86	64	129
22	87	65	130
23	88	66	131
24	89	67	132
25	90	68	133
26	91	69	134
27	92	70	135
28	93	71	136
29	94	72	137
30	95	73	138
31	96	74	139
32	97	75	140
33	98	76	141
34	99	77	142
35	100	78	143
36	101	79	144
37	102	80	145
38	103	81	146
39	104	82	147
40	105	83	148
41	106	84	149
42	107	85	150

Від 86-го до 90-го завдання за кожну відповідь нараховується від 0 до 10 балів у залежності від повноти відповіді.

7,6 – 10 балів – завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки та пропозиції аргументовано і оформлено належним чином.

5,1 – 7,5 балів – завдання виконано повністю, але допущено незначні неточності у розрахунках або оформленні; або при належному оформленні завдання виконано не менш ніж на 80%.

2,6 – 5 балів – завдання виконано менш ніж на 60%, за умови належного оформлення; або не менш ніж на 80% якщо допущені незначні помилки у розрахунках або оформленні.

0 – 2,5 – завдання виконано менш ніж на 40%, без належного оформлення, зі значними помилками у розрахунках або оформленні.

Отже, за 5 тестів відкритого типу вступник може набрати від 0 до 30 балів.

Остаточна конкурсна оцінка (**КО**) за 200-бальною шкалою (від 0 до 200) формується за формулою:

$$\mathbf{КО} = \mathbf{ЗТ} + \mathbf{ВТ},$$

де **ЗТ** – бали за виконання тестів закритого типу (див. таблицю); **ВТ** – бали за виконання тестів відкритого типу (від 86-го до 90-го).

4. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Актуальні проблеми соціальної політики України: Навчальний посібник / За заг. ред. А. О. Ярошенко / А. О. Ярошенко, Отрешко Н. Б., Л. А. Литва [та інш.] К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 222 с.
2. Гончарова С. Ю., Отенко І. П. Соціальна політика. Навч. посібник. Х.: Вид-во ХДЕУ, 2013. 200 с.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. 2-ге видання. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. 536 с.
4. Історія соціальної роботи / уклад. О. О. Кравченко, О. О. Матрос. Умань : ФОП Жовтий О., 2016. 69 с.
5. Історія соціальної роботи : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Соціальна робота» / В. В. Тихолоз ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького, Навч.-наук. ін-т пед. освіти, соц. роботи і мистецтва, Каф. соц. роботи і соц. педагогіки. Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. 407 с.
6. Історія соціальної роботи : навчальний посібник / [уклад.: О. О. Кравченко, О. О. Матрос]. Умань : РВЦ «Візаві», 2017. 117 с.
7. Карпенко О. Г. , Романова Н.Ф. Теорія та практика соціальної роботи : навчальний посібник / О.Г. Карпенко, Н.Ф. Романова. К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
8. Логвиненко Т. О. Технології соціально-педагогічної роботи з різними категоріями дорослого населення: курс лекцій / Т. О. Логвиненко, Н. В. Гордієнко. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2012. 312 с.
9. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика). Навчальний посібник. К.: Каравела, 2018. 368 с.
10. Методи та технології роботи соціального педагога / Автори-укладачі: С. П. Архипова, Г. Я. Майборода, О. В. Тютюнник. Навчальний посібник. К.: Видавничий ім. «Слово, 2011. 496 с.
11. Право соціального забезпечення : підручник / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.] ; за заг. ред. О. М. Ярошенка. Харків : Право, 2019. 376 с.
12. Право соціального забезпечення в Україні: Підручник. Харків: Видавництво «ФІНН».2012. 640 с.
13. Правові засади соціальної роботи: Навчальний посібник з грифом МОН України. / О.А.Агарков, В. М. Попович. Запоріжжя: Просвіта, 2011. 312 с.

14. Соціальна робота (теорія і практика): підручник. К.: Каравела, 2009. 368 с.
15. Соціальна робота в Україні: теорія та практика: посіб. для підвищення кваліфікації психологів центрів соці. служб для молоді / за ред. А. Я. Ходорчук. К.: ДЦССМ, 2013. 264 с.
16. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
17. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ "ПВК" "Десна", 2016. 692 с.
18. Теорія і практика професійного становлення соціального працівника: навчальний посібник./ Карпенко О. Г. К.: Видавничий дім «Слово», 2014.
19. Технології соціальної роботи: Навчальний посібник з грифом МОН України. / О.А.Агарков, Д. Ю. Арабаджиев, Т. В. Єрохіна, В.В. Кузьмін, І.В. Мещан, В. М. Попович. Запоріжжя: вид. комплекс АТ «Мотор-Січ», 2015. 487 с.
20. Фурман А., Підгурська М. Історія соціальної роботи /А. В. Фурман, М. В. Підгурська. Тернопіль : ТНЕУ. 2018. 174 с.
21. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи. Навчальний підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 464.

Допоміжна

1. Вступ до соціальної роботи: навчальний посібник / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. К.: «Академвидав», 2005. 303 с.
2. Голубенко Т. О. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку. / Т.О. Голубенко: методичний посібник. К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014.
3. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2004. 174 с.
4. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку / С. В. Толстоухова та ін. К.: Академпрес, 2015. 112 с.
5. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / упор.: С. Я. Марченко, М. С. Кратінов, Л. Ц. Ваховський та ін. Луганськ : Альма-матер, 2005. 408 с.
6. КМЦССМ та соціальні служби для молоді міста в 2013 році: реальні справи, успіхи та прогнози розвитку. К., 2014. 34 с.
7. Ковчина І. М. Основи соціально-правового захисту особистості: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «соціальний педагог». / за заг. ред. докт. філос. наук, проф. А. О. Ярошенко. К.: Вид-во НПУ ім. Драгоманова, 2011. 297с.
8. Комплексні програми центрів соціальних служб для молоді / за ред. С. В. Толстоухової. К.: УДЦССМ, 2011. 204 с.

9. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи: Навч. посіб. К.: МАУП, 2003. 168 с.
10. Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів / О. О. Яременко, О. Р. Артюх, О. М. Балакірева та ін. К.: ДЦССДМ, Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2002. 124 с.
11. Нормативно-правове забезпечення діяльності центрів соціальних служб для молоді. Ч. І. К.: ДЦССМ, 2013. 762 с.
12. Оцінювання потреб клієнтів соціальних служб. Методичні рекомендації для закладів та установ, що працюють із вразливими групами населення / упоряд. Майорова Н.В. К.: ТОВ «ЛДЛ», 2007. 205 с.
13. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект: Монографія. Харків: Видавництво «ФІНН», 2011. 280 с.
14. Приходько А. Ф., Тищенко В. М. Економічні основи соціальної роботи. Навчальний посібник/ За заг.ред. О. Г. Карпенко К.: Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, 2012 .
15. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. /І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
16. Соціальні служби – родині: розвиток нових підходів в Україні / за ред. І. М. Григи. Київ., 2013. 128 с.
17. Теорія і методи соціальної роботи: /за ред.. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. К.: Академвидав, 2005. 328 с.
18. Технологія роботи з різними категоріями клієнтів центрів соціальних служб для молоді: метод. посіб. / С. В. Толстоухова, О. О. Яременко, О. В. Вакуленко та ін. К.: Держ. центр соц. служб для молоді, Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2013. 88 с.